

ÖZEL SAYI: 1

HECE

ISSN 1301-210X

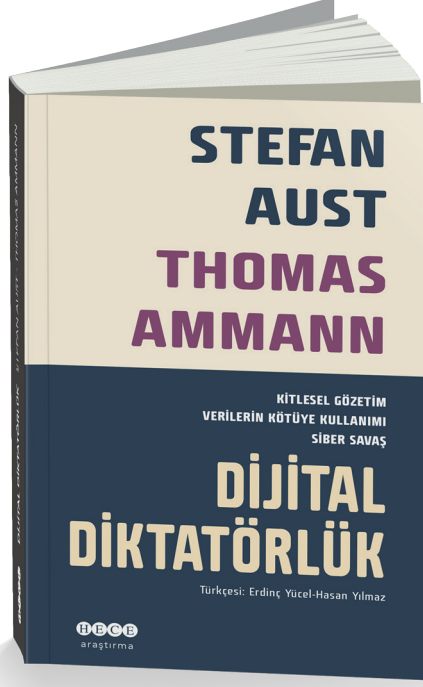
AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ YIL:4 SAYI:46/47 EKİM-KASIM 2000

TÜRK ÖYKÜCÜLÜĞÜ

Özel Sayısı

EKLERLE 3. BASKI

46/47

DİJİTAL DİKTATÖRLÜK

Stefan Aust Thomas Ammann

Araştırma, 359 Sayfa

Gizli servislerden ve internet işletmelerinden oluşan askerî ve endüstriyel bir oluşum, bize ait en mahrem verilerin kontrolünü ele geçirdi. NSA, devletlerin ve vatandaşların menfaatlerini hiçe sayarak kendi kurallarına göre, dünya çapında görev yapan bir gözetim makamı gibi hareket ediyor. NSA bu faaliyetini Google ve diğer internet devlerinin desteğiyle gerçekleştirmektedir. Stefan Aust ve Thomas Ammann, bireyin duygu ve düşünce dünyasına kadar nüfuz eden dijital diktatörlük tehlikesini ana hatlarıyla gözler önüne sermektedir.

“Kitabın sunduğu bilgiler ürpertiyor. İnsanın kendisine ‘Dünyada casusluk faaliyetine maruz kalan bölgelerde nasıl oluyor da hâlâ sakince yaşanabiliyor?’ sorusunu yöneltmemesi elde değil.” SZ (Süddeutsche Zeitung)

HECE

ISSN 1301- 1 X

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ YIL:4 SAYI:46/47 EKİM/KASIM 2000

ÖZEL SAYI: 1
3. BASKI

TÜRK ÖYKÜCÜLÜĞÜ ÖZEL SAYISI

HECE ÖZEL SAYILARI

- 1- Türk Öykücülüğü / 2- Türk Şiiri / 3- Ahmet Hamdi Tanpınar / 4- Türk Romanı /
5- Diriliş ve Sezai Karakoç / 6- Eleştiri / 7- Edebiyat ve Nuri Pakdil /
8- Hayat-Edebiyat-Siyaset / 9- Büyük Doğu ve Necip Fazıl Kısakürek /
10- Çocuk Edebiyatı / 11- Hareket ve Nurettin Topçu / 12-Mektup / 13-Nâzım Hikmet /
14- Cahit Zarifoğlu / 15- Mehmet Âkif Ersoy 16- Modernizmden Postmodernizme /
17- Yahya Kemal Beyatlı / 18- Şehirlerin Dili / 19- Cemil Meriç / 20- Yerlilik /
21- Rasim Özenören / 22- Gezi / 23- Kemal Tahir / 24- Medeniyet / 25- Muhammed İkbâl /
26- İslâm Medeniyeti / 27- Orhan Kemal / 28- Batı Medeniyeti / 29- Peyami Safa / 30- Günlük /
31- Aliya İzzetbegoviç / 32- Dijital Kültür / 33- Ahmet Haşim / 34- Afrika / 35- Sabahattin Ali

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ

ISSN 1301-210X

(Her Ayın Birinde Yayınlanır.)

YIL: 4 SAYI: 46/47

I.Basım: Ekim-Kasım 2000

II.Basım: Eylül 2005

III.Basım: Mayıs 2018

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd.Şti. Adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ö. Faruk Ergezen

I. ve II. Baskı Genel Yayın Yönetmeni

Hüseyin Su

III. Baskı Genel Yayın Yönetmeni

Rasim Özdenören

Yayın Kurulu

Âtîf Bedir, Cafer Haydar, Hayriye Ünal, İbrahim Demirci

III. Baskının Editörü: Mehmet Kahraman

Yönetim Yeri

Konur Sk. No: 39/1 Kızılay/Ankara

İletişim

Tel: (312) 419 69 13 **Fax:** (312) 419 69 14

P.K. 79 Yenışehir/Ankara

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

twitter.com/hecedergi

facebook.com/hecedergisi

Teknik Hazırlık: HECE

Kapak: Sarakusta (www.sarakusta.com.tr)

Baskı: www.salamat.com.tr

2018 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 180 TL.

Kurumlar İçin: 430 TL.

Yurt Dışı: 150 Euro

Hece ve Heceöykü Dergisi: 250 TL

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez. İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 04.05.2018

İÇİNDEKİLER

Öyküye Özel	7
İkinci Baskı İçin...	9
Üçüncü Baskı İçin Ön Söz	10
Hasan Aycın	11

I. BÖLÜM: DÜNDEN BUGÜNE

Hüseyin Su/Öykümüzün Hikâyesi	15
Ömer Lekesiz/Öykücülüğümüzde Dönemler	28
Ahmet Sarı/ Geleneksel Hikâye, Modern Öykü; Dil, Kurgu ve İçerik Bakımından Benzerlikler ve Farklılıklar	37
Turan Koç/Kıssaların Açtığı Dünya	49
M. Kayahan Özgül/Hikâyenin Romanı	55
Dursun Ali Tökel/Zihniyet ve Kaynakları Açısından Hikâyemize Bakmak	65
A. Yekta Saraç/"Divan Edebiyatı"nda Hikâye	77
İsmail Kasap/Halk Hikâyeleri Üzerine	83
Recep Duymaz/Muhayyelât'ın Anlatı Geleneğimizdeki Yeri	90
Nurullah Çetin/Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadarki Türk Hikâyesine Kısa ve Genel Bir Bakış	100
Firdevs Canbaz/Türk Öykü Tarihinde Büyük Adım: Küçük Şeyler	110
Necati Mert/Modern Öykünün Serüveni: 1940'tan Günümüze	122
Ramazan Korkmaz/Küçürek Öykü (Short-Short Story) Türü ve Örnek Bir Öykü Çözümlemesi Ferit Edgü'nün "Öç"ü	156
Ömer Lekesiz/Yeni Türk Edebiyatında Kadın Öykücüler	163
Bilgin Güngör/Türkiye'de Hikâye Eleştirisi: Bir Giriş	170

II. BÖLÜM: KURAM VE TEKNİK

Hasan Boynukara/Hikâye ve Hikâye Kavramları	187
Şaban Sağlık/Parodiden Varoluş'a Öykünün Evrensel Dili (Yapısı)	196
Rasim Özdenören /Öykü Yazmak	211
Abdurrahim Karadeniz/Anlatma Zorunluluğu	213
Necip Tosun/Modern Öykü ve Gerçekçilik	217
Ertan Örgen/Türk Öyküsünde Fantastiğin Serüveni Üzerine	221
Hilmi Uçan/Modern Türk Öyküsünde Maupassant ve Çehov Uzantısı ya da Bir Genellemenin Kırılma Noktası	226
Necati Mert/Öyküde Kişisel Alan	238
Hasanali Yıldırım/Hikâyede Anlam Anlatılanın Neresinde?	244
Oktay Yivli/Öyküde Kompozisyon Oyunları	251

Mehmet Günay/Hikâye Etmede Kurgu Kavramı	265
Hasibe Çerko/Öznel Resim ve Karakteristik Yaklaşımlar Açısından İmgesel Öyküye Bakış	277
Müge Göncü/İroni Türleri Açısından Türk Öyküsünün İronik Karakteri	285
Mustafa Zeki Çıraklı/Ayla Kutlu'da Mitolojinin Yapıbozumu: "Zühre" Hikayesini Yeniden Yazmak	286
Selçuk Orhan/Hikâye Kendini Arındırıyor	304
Mehmet Can Doğan/Şiir ve Hikâye	312
İlyas Dirin/Şairlerin Hikâye Sevdası	320
Ahmet Sait Akçay/Türk Öyküsünün Yeni Çehresi: Yeni Öykü ya da Bireysiz Öykü	336
Feridun Andaç/Yazı Yordamı İçinden Öyküye Bakarken	340
Ali Necip Erdoğan/Öykünün Bilinci	350
Cemil Kavukçu/Öykülere Taşınan Çocukluk	355
Hayrettin Orhanoglu/Anlatı Kişilerinde 'Özne' Tavrının İşlevsellikleri Yahut 'Ben'in Hâlleri	357
Mehmet Harmancı/Müzikte Tahkiye Unsuru -Orhan Gencebay Örneği-	383
Muhsin Mete/Hikâye Sinema / Televizyon	395

III. BÖLÜM: ÖNCÜ BİRİKİMLER

Hüseyin Gürbüz/Sosyal Meseleler Açısından Ömer Seyfettin'in Hikâyeleri	411
Hanifi Aslan/Hikâye-i Uşaklıgil	426
Zübeyde Şenderin/Sabahattin Ali'nin Hikâyelerinde Toplumsal Eleştiri	438
Ayfer Tunç/MŞE: Edebiyatımızın Neşeli ve İnce Kalemi	444
Necip Tosun/Hayata, Yalnızlığa, Cinselliğe Övgü: Sait Faik Öykücülüğü	448
M. Orhan Okay/Tanpınar'ın Hikâyeleri Üzerine Notlar	456
Betül Çelik/Bir Başka Gerçekliğin Öyküleri	463
Mehmet Nuri Yardım/Memleket Hikâyecisi Refik Halit Karay	472
Özlem Başboğa/Toplumcu Gerçekçiliğin Kıyısında Bir Yazar: Orhan Kemal	478
Mihriban İnan Karatepe/"Şişhane'ye Yağmur Yağmıyordu" Öyküsünde İronik Anlatım Tutumuna Dair	491
Selçuk Çınar/Öykümüzün Şen Kirpisi: Feyyaz Kayacan	496
Kâmil Eşfak Berki/Sezai Karakoç'un Hikâyeleri	506
Cemal Şakar/Sevim Burak Kendini Neden Anlatamıyor	511
Sadık Yalsızuçanlar/Modern Türkiye Öykücülüğünde Bir Ada: Bilge Karasu	515
Gülhan Tuba Çelik/Yaşamaya Giden Hikâyeler: Nezihe Meriç'in Öykü Dünyası	527
Sercan Ceylan/Hayatı Savunma Biçimleri'nde Adalet Ağaoğlu'nun İmkân Arayışları	537
Selin Karacan Işık/Leyla Erbil'in Hikâyelerinde Eril Kimlikler	543
Emin Gürdamur/Modern Öykünün Direnci: Füzuran	554

Suavi Kemal Yazgıç/Sevgili Yazarımız Burada Biz Neredeyiz	559
Sema Bayar/Anlatının Büyüyen Boşlukları: Ferit Edgü Öykücülüğü	562
Esra Demirci/İnsandan İnsana Yol: Rasim Özdenören	568
Berna Uslu Kaya/Tezer Özlü Öykülerinde İşaretler: Özlü Işığın Gösterenleri	572
Senem Gezeroğlu/Tomris Uyar'ın Öykücülüğü	577
Hüseyin Cömert/Değişen Türkiye Okumalarının Başlangıç Noktası: Mustafa Kutlu	583

IV. BÖLÜM: ÖYKÜ SORUŞTURMASI

"Öykü Türünün Sizdeki Yazınsal Karşılığı Nedir? Öykülerinizi Nasıl Yazıyorsunuz?"	591

V. BÖLÜM: ÖYKÜ YAYINCILIĞI

Hüseyin Su/Öykümüzün Yayın Serüveni	643
Ali Güney/İki Bin Sonrası Öykü Dergileri	670
Ömer Lekesiz/Türk Öykücüleri ve Öykü Kitapları Zaman Dizini (1890-2005)	676
Hüseyin Su/Öykü Kaynakçası	717

ÖYKÜYE ÖZEL

HECE dergisinin elinizdeki bu sayısı, genelde özel sayı, özelde de öykü özel sayısı olarak bir ilk değil şüphesiz. Bugüne dek çıkan edebiyat dergilerinin hemen hepsi bir türde ya da bir konuda özel sayı hazırlamıştır. Her özel sayının bir bakışı, bir duruşu ifade etmesi kaçınılmaz, hatta gereklidir. HECE'nin öykü özel sayısında da şüphesiz bu anlamda bir 'öznellik' vardır. Am a bu özneliğin, özel sayımızın Türk öykücülüğüne bakışında ve değerlendirilmesinde daraltıcı bir etken olmamasına özen gösterdik. Bu özenin elinizdeki özel sayıya yansadığını umuyor ve bu umudu sizlerle paylaşmak istiyoruz.

1950'lerde olduğu gibi bugün de Türk öykücülüğü verimli bir dönemini yaşıyor. Son beş yılda beş öykü dergisi yayımlandı ve bunlardan üçü hâlâ yayımını sürdürüyor. Edebiyat dergileri eskisine göre öyküye daha çok yer veriyor. Yine dergiler her yıl, o yılın öykülerinden seçkiler oluşturup okuyucularına armağan olarak veriyor. Öykü yıllıkları yayımlanıyor. Öykü eleştirisi ve teorisi üzerine düşünen ve yazan eleştirmenlerin sayısı artıyor. Öykü inceleme yarışmaları düzenleniyor. Yayınevleri daha çok öykü kitapları yayımlıyor. Öykü ödüllерinin sayısı her geçen gün artıyor. Öykü günleri düzenleniyor... Türk öykücülüğündeki bu hareketlilik bir kazanım özel sayımıza da yansdı.

•

Öykü özel sayımız beş ana bölümden oluşuyor: I. Bölümde, iki ana yazı ile Türk öykücülüğünün başlangıcından günümüze dek serüveni, uğrak yerleri, genel hatları ve iç dinamikleri ele alındı. Öykümüzün temel sorunlarına, yönelişlerine, tarihsel köklerine, diğer edebî türlerle karşılıklı etkileşimlerine ve ilişkilerine, bir tür olarak öykünün kendi doğasına ilişkin özelliklerine ışık tutmayı amaçlayan kuramsal yazılarla sürdü. II. Bölümde ise, Türk öykücülüğünde, öykücülük serüvenini tamamlamış usta öykücülerimizin öykü birikimlerinin genel bir değerlendirilmesi yapıldı. III. Bölümde, kendileri için öykünün yazınsal karşılığının ne olduğu ve nasıl öykü yazdıkları konusunda otuz öykücümüzün soruşturmaya verdikleri cevaplarını bulacaksınız. Türk öykücülüğünün öncüleri kabul edilen Ömer Seyfettin, Memduh Şevket Esendal, Sabahattin Ali ve Sait Faik'ten birer öyküyle başlayan IV. Bölümde ise, günümüz öykücülerinin hiçbir yerde yayımlanmamış birer öykülerini okuyacaksınız.

Gerek soruşturma cevapları, gerekse öykülerin sıralanışında, öykücülüğümüzün tarihsel seyrinin bir göstergesi olması düşüncesiyle yazarların doğum tarihleri gözönüne alındı. V. Bölümde ise Türk öykücülüğünün yayın serüveni; öykü dergileri, öykü özel sayıları, öykü antolojileri, öykü eleştirisi ve kuramı üzerine kitapları inceleyen bir yazı ile Türk öykü yazarları ve kitaplarının bir

dökümü yapılarak, bir de öykü kaynakçası verildi.

•

Gerek kuramsal yazıları, gerek öyküleri, gerekse soruşturmaya verecekleri cevapları ile özel sayımıza katılmalarını düşündüğümüz yazarlarımızdan bazılarına biz ulaşamadık. Bazıları da çalışmalarını nedeniyle istedikleri hâlde katılmadılar. Öykü özel sayımız için elbette bunlar birer eksiklik oldu.

Öykü Özel Sayımızı plânlarken; Öykü Eleştirisi, Çocuk Hikâyeciliği ve öncü öykücülerimizden birinin toplu öykülerinin değerlendirilmesi konularında yazacaklarına dair kendilerinden söz aldığımız yazarların sözlerini yerine getirmediklerini de kaydedelim.

Özel sayımız okunduğunda, kimi yazarların 'öykü', kimi yazarların da ısrarla 'hikâye' kavramını kullanmaları nedeniyle kavramsal anlamda bir dil birliği sağlanamadığı görülecektir. Dil sorununu, edebiyatımızın fiilî bir durumu olarak gördüğümüz için yazarların dil anlayışlarına müdahale etmedik.

•

HECE dergisi olarak her yıl bir özel sayı yayımlamayı gelenek hâline getirmeyi düşünüyoruz. Bu bağlamda Mayıs 2001 tarihli sayımızı, Türk Öykücülüğü Özel Sayısı gibi 'Türk Şiiri Özel Sayısı' olarak yayımlamayı plânladık. Hazırlıklarımızı sürdürüyoruz.

Her ay daha güzel bir HECE'de buluşmak dileğiyle...

2000
HECE

İKİNCİ BASKI İÇİN...

HECE dergisinin 106. sayısını hazırladığımız bugünlerde onuncu özel sayımız olan Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı henüz yayımlanmış bulunuyor. Bir yandan da Ocak 2006'da yayımlanacak olan "Bir Düşünce ve Yarınki Türkiye Tasarımı Olarak Hareket Dergisi ve Nurettin Topçu" başlıklı özel sayımızın hazırlıklarını sürdürüyoruz. Öykü Özel Sayısı'nın ilk baskısının yayımlandığı 2000 yılından bugüne Hece dergisi bir hayli yol aldı. İkinci bir dergi olarak HECEÖYKÜ on birinci sayısına ulaştı ve yıl sonuna kadar dördüncü cildini tamalayacak. HECE dergisi de yirmi sekizinci cildini Aralık 2006'da 108. sayısı ile tamamlayacak. Hece Yayınları, yüz yirmi birinci kitabını yayımlandı ve 2006'ya yüz otuzuncu kitabı ile girecek. On bir özel sayımız ise zaten başlı başına bir düşünce ve edebiyat kitaplığı oluşturdu. Bu kitaplığı tamamlamaya önümüzdeki yıllarda da devam edeceğiz.

Türk Öykücülüğü Özel Sayısı, HECE dergisinin ilk özel sayısıydı. Edebiyatımızdaki kendinden önceki özel sayıları aşan bir sayı olmasına karşın, bizim daha sonraki özel sayılarımız tarafından aşıldı. Diğer özel sayılarımıza göre daha kısa sürede hazırlanmıştı. Farkettiğimiz ve farkedemediğimiz eksiklerimiz vardı. İkinci baskısını yaparken doğal olarak bu eksikliklerimizi tamamlamamız gerekiyordu. İşte bu baskıda Öykü Özel Sayımızı daha bir tamamlanmış ve diğer özel sayılarımızın açısına ve kapsamına denk bir özel sayı haline getirdik; her şeye karşın insan elinden çıktığını da bilerek...

Baştan sona düzenlemeleri ve bölümlenmeleri yeniledik. Öykümüzün tarihsel serüveni ile kuram ve teknik incelemelerini iki bölüm halinde düzenledik. Kimi yazılar yeniden yazıldı. Sekiz yeni yazı eklendi. Öykü Kitapları Dizini, Ömer Lekesiz tarafından yeniden düzenlendi. Öykü Kaynakçası da, daha önceleri ulaşılamayan dergiler başta olmak üzere Türk edebiyatının ana dergileri taranarak 2005'e kadar getirildi. Bütün bu çalışmaları yaparken, HECE dergisinin asıl gücünü aldığı arkadaşlarımızın özverili çabaları hiç eksik olmadı. Öykü Özel Sayısı yayımlandıktan sonra Hece dergisinin 48. sayısında (Aralık 2000) Muhsin Mete, özel sayının eksikleri ile ilgili bir yazı yazdı, uyarılarda ve kaynakça için de önerilerde bulundu. Kütüphanelerin en titiz çalışanlarından biri olan İlyas Dirin, Yedi İklim dergisinde, Öykü Özel Sayısının kaynakçasına bir 'zeyl' yazdı ve yayımladı. Başka eleştiriler de oldu. Hepsinden de yararlandık. Kendilerine teşekkür ederiz. Ayrıca Ömer Lekesiz, Necip Tosun, Cemile Sümeyra ve Köksal Alver'in çok büyük katkılarıyla tamamlandı Türk Öykücülüğü Özel Sayısı'nın ikinci baskısı.

Daha güzel HECE, HECEÖYKÜ sayılarında ve Hece Yayınları'nda buluşmak dileğiyle.

ÜÇÜNCÜ BASKI İÇİN ÖN SÖZ

İlk baskısı 2000 yılında yapılan Türk Öykücülüğü Özel Sayısı, bugün üçüncü baskısıyla okurlarının karşısında. Öykümüze toplu bir bakış imkânı sunan bu özel sayı, öykücülüğümüzün geldiği noktayı da etraflı bir şekilde okumamızı sağlıyor. Özel sayıların en önemli özelliği birikime bütün yönleriyle bakmasıdır. Kuramsal ve teknik boyut ile usta kalemlerin birlikte değerlendirilmesi faydalı olacaktır.

2000'lerden bu yana Türk öykücülüğü hem nicelik hem de nitelik olarak verimli bir dönem geçiriyor. Öykü dergilerindeki artış, internet yayıncılığının yaygınlaşması ve sosyal medya olanakları öyküyü bir adım öne çıkarıyor. Bunun yanında yazarlara ve editörlere ulaşmanın kolaylaşması, eleştiri ve teori kitaplarıyla birlikte yazarlık atölyelerinin çoğalması öykünün revaçta olmasının kaynakları olarak da görülebilir. Ayrıca okuma etkinlikleri, öykü yarışmaları, öykü günleri ve öykü festivalleri adıyla yapılan etkinlikler öykü alanındaki olumlu gelişmelerdir.

Öykünün çokça konuşulması, gençlerin şiir, öykü, roman gibi edebi türlere daha fazla ilgi göstermesi elbette sevindiricidir ve öykücülüğümüz için kazanımdır. Niteliğin artmasına katkı sağlamak, birikim ve deneyimden faydalanmak isteyen genç okur-yazarlar için bu özel sayı büyük bir imkândır.

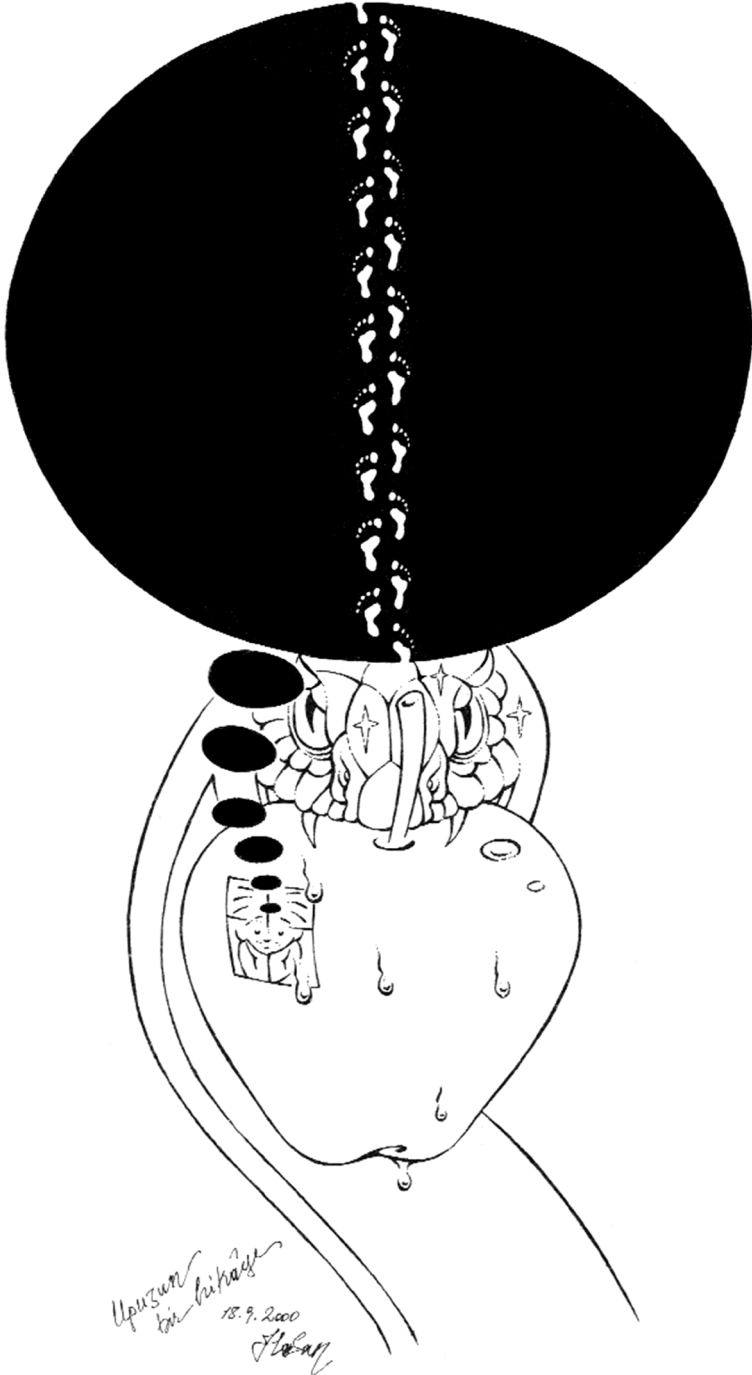
Özel sayının genişletilmiş ikinci baskısı 2005 yılında yapılmıştı. Birinci baskıda eksik olduğu düşünülen konular ve yazarlar ikinci baskıya eklendi. Öykü kitapları dizini yapıldı. İlk baskıdan üçüncü baskıya on yedi sene geçti ve haliyle öykü alanında güzel gelişmeler oldu. Bunun yansıması olarak kuramsal ve teknik boyutta önemli yazılara ulaşma imkânı yakaladık. Buradan gelen yedi yazı ile kuramsal-teknik bölüm genişletildi. Öncü birikimlerimizi daha iyi değerlendirmek amacıyla on üç usta kalemin öykücülüğüne değinildi. Ayrıca öykücülerle yapılan soruşturmaya on dört yeni isim dâhil edildi. Önceki baskılarda "Öyküler" üst başlığıyla oluşturulan beşinci bölüm, yazarların yeni kitaplarının çıkması, öykülere ulaşmadaki kolaylıklar düşünülerek özel sayıdan çıkarıldı.

Türk Öykücülüğü Özel Sayısı'nın genişletilmiş üçüncü baskının hazırlanmasında Necip Tosun, Abdullah Harmanlı, Ali Karaçalı ve Ali Necip Erdoğan'ın büyük katkıları oldu. Kendilerine teşekkür ederiz.

Daha güzel HECE, HECEÖYKÜ sayılarında ve Hece Yayınlarında buluşmak dileğiyle.

2018
HECE

HASAN AYCIN

I. BÖLÜM

DÜNDEN BUGÜNE

HÜSEYİN SU

ÖYKÜMÜZÜN HİKÂYESİ

Yeni bir yüzyılın başında bile, hâlâ, düşünce, kültür, sanat, edebiyat, siyaset, tarih; bütünüyle uygarlık alanında, toplumsal sürekliliği sağlayan hangi damarın başında durup da geçmişe doğru baksak, batı etkisinde bir 'paradigma kayması', daha doğrusu, paradigma parçalanması sonucunda oluşan bir kamaşma ve kırılmayı başlangıç olarak alma alışkanlığı ve kolaylığı, belki de önyargılı amaçlılığı; zaman zaman tek tük de olsa ayağa kalkıp itiraz etmeler ve yükseltelen seslerle bir dil ve üslûp düzeltme çabası içinde olursa da, egemen yazınsal, düşünsel ve siyasal iktidarların sağladığı imkânlarla yoksayma, inkâr etme, ne dedikse odur, inat ve ısrarıyla andığımız alanlardaki belirleyiciliğini sürdürüyor. Sanıldığı ve umulduğu kadar kolay olmuyor bütün bunlar elbette. Yoksayılmak istenilenin üzerine atılan örtü, her zaman kısa kalıyor ve bir tarafa çekilmek istendiğinde öbür taraf açılıyor.

Tarihsel, düşünsel, kültürel ve sanatsal değerler, bu topraklara ve bu toprakların üstünde yaşayan insanların yüreklerine, bilinçlerine yavaş yavaş rengini vererek sisi dağıtıp uzaklaştırıyor ve her alanda yeniden söz alıyor. Bu kaçınılmaz bir umut elbette, ama yine kaçınılmaz bir gerçek de; bu renk ve ses, bugün, genelde edebiyatımızda, özeldede öykücülüğümüzde her şeye karşın sağlıklı bir gelişmenin olduğuna dair işaretler veriyor: Yazı, kendi topraklarına dönüyor ve asıl renginde yeniden canlanıyor.

Bugün, aşağı yukarı üç beş yüz öykü yazarının adını ve üç dört bin dolayında da öykü kitabını sayabileceğimiz Türk öykücülüğünün 'hikâyesi' de, bugüne dek yakındığımız aynı bakış açısıyla değerlendirildi ve belirlendi hep. Karşı çıkışları saklı tutarak en genel anlamda böyle baktığımızda, Türk öykücülüğünün sözünü ettiğimiz birikiminin ilk örneklerinden itibaren yüz elli yıllık bir süreç içindeki serüvenini değerlendirebiliriz.

Yüz elli yıl sonra bugün, hâlâ, öykümüzün 'hikâyesi'nin başlangıcı, kaynakları, içine doğduğu dil, kültür ve duyarlık mirası, özellikleri ve adı tartışma konusu. Türk öykücülüğü 1870'lerde mi başladı, yoksa bu başlangıç, Dede Korkut hikâyelerine dek uzanıyor mu? Öykümüzün kaynakları, 1850'lerden sonraki ilk çeviriler ve batılı örnekler mi, yoksa eski edebiyatımızdaki manzum ve mensur hikâyeler, halk hikâyeleri, Dede Korkut hikâyeleri, masallar, dinî menkıbe ve hikâyeler mi? Peki, bugün yazılan 'tahkiye'ye dayalı metinlere *öykü* mü diyeceğiz, yoksa *hikâye* mi?